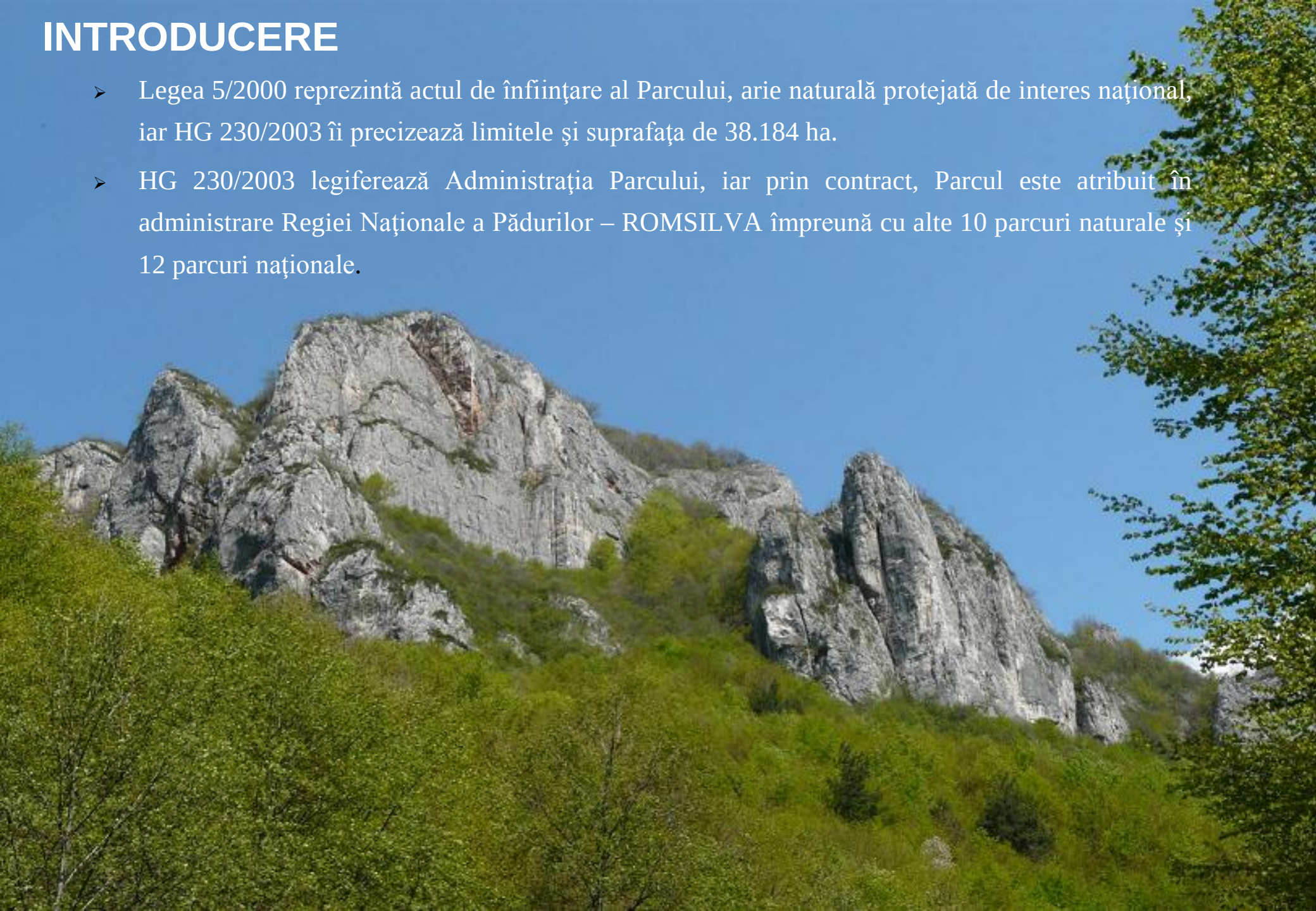

PARCUL NATURAL GRĂDIȘTEA MUNCELULUI-CIOCLOVINA. PREZENT ȘI PERSPECTIVE

Persoana de contact: Director
Ing. Gheorghe Lucian STRATULAT
www.gradiste.ro

INTRODUCERE

- Legea 5/2000 reprezintă actul de înființare al Parcului, arie naturală protejată de interes național, iar HG 230/2003 îi precizează limitele și suprafața de 38.184 ha.
- HG 230/2003 legiferează Administrația Parcului, iar prin contract, Parcul este atribuit în administrare Regiei Naționale a Pădurilor – ROMSILVA împreună cu alte 10 parcuri naturale și 12 parcuri naționale.

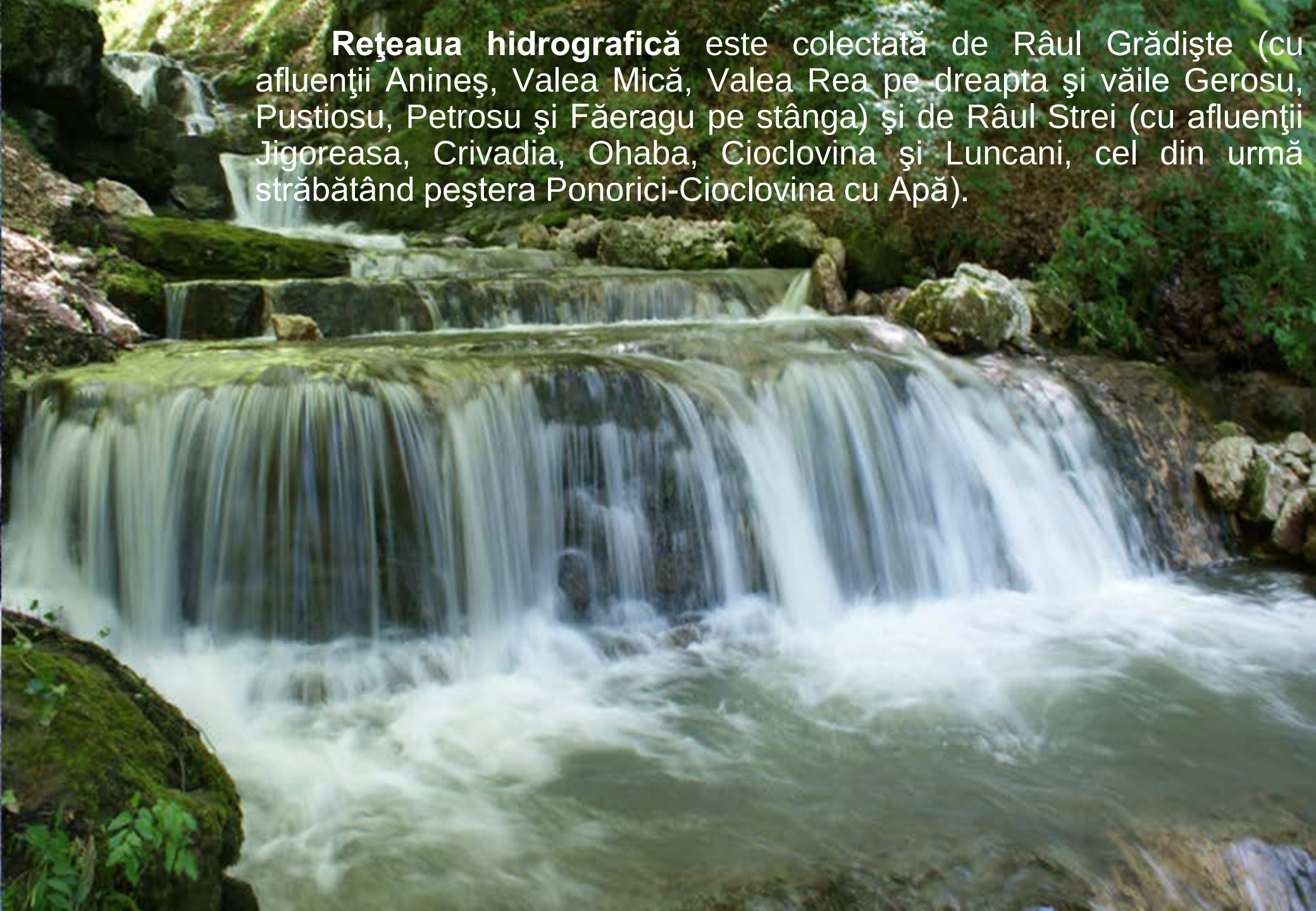

RELIEFUL

- În perimetrul Parcului au fost identificate zone cu roci metamorfice în principal sisturi cristaline, dar și gnaise, amfibolite. În SV roci sedimentare (conglomerate, gresii și, îndeosebi, calcare jurasice).
- În Parc se întâlnesc versanți cu pante accentuate, coame montane și deluroase. Prezența calcarelor în partea de SV a masivului a determinat apariția formelor carstice de suprafață și adâncime (peșteri, avene, doline, lapiezuri, chei, văi oarbe și ponoare).

Rețeaua hidrografică este colectată de Râul Grădiște (cu afluenții Anineș, Valea Mică, Valea Rea pe dreapta și văile Gerosu, Pustiosu, Petrosu și Făeragu pe stânga) și de Râul Strei (cu afluenții Jigoreasa, Crivadia, Ohaba, Cioclovina și Luncani, cel din urmă străbătând peștera Ponorici-Cioclovina cu Apă).

CLIMA este temperată, cu temperaturi medii între 6 – 8°C, precipitații anuale cuprinse între 550 și 600 mm, la altitudini de 1500-1700 m de peste 1000 mm.

Solurile caracteristice sunt:

- rendzine în sectorul calcaros;
- brun eumezobazice în zona pădurilor de foioase și de amestec;
- brun acide sub molidișuri;
- argilo-iluviale și aluviale în luncile râurilor.

FLORA

- În cuprinsul Parcului au fost identificate până în prezent peste 500 specii de plante, semnalându-se câteva specii endemice dintre care menționăm: crucea-voinicului (*Hepatica transsilvanica*), cimbrisorul (*Thymus comosus*), brusturul negru (*Symphytum cordatum*) și *Sorbus borbasii*. Dintre speciile rare amintim: *Dianthus petraeus*, *Anacamptis pyramidalis*, *Herminium monorchis* etc.
- Speciile *Pulsatilla patens* și *Ligularia sibirica* sunt strict protejate prin Directiva 92/43/EEC. Potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, *Cephalaria radiata* se numără printre speciile de interes național care necesită o protecție strictă, iar *Galanthus nivalis* printre cele de interes comunitar.

Hepatica transsilvanica

Leucojum vernum

*Asplenium
scolopendrium*

Anemone nemorosa

Arum maculatum

Lycopodium clavatum

Silene armeria

Asplenium trichomanes

Sorgus aucuparia

Orlaya grandiflora

FAUNA

În perimetrul Parcului au fost identificate 9 specii de amfibieni și 11 specii de reptile. Dintre speciile de reptile, 9 sunt strict protejate. Păsările sunt bine reprezentate, regăsindu-se aici numeroase răpitoare de zi și de noapte. Dintre mamiferele carnivore, cele mai reprezentative sunt: ursul brun (*Ursus arctos*), lupul (*Canis lupus*) și râsul (*Lynx lynx*), vulpea (*Vulpes vulpes*), jderul (*Martes martes*), pisica sălbatică (*Felis silvestris*), etc. În peșterile din perimetrul Parcului au fost identificate 13 specii de lilieci.

Vipera cu corn – *vipera ammodytes*

Sciurus vulgaris - veverița
cafenie întunecată

Pițigoi – *Parus major*

Pipistrellus pipistrellus

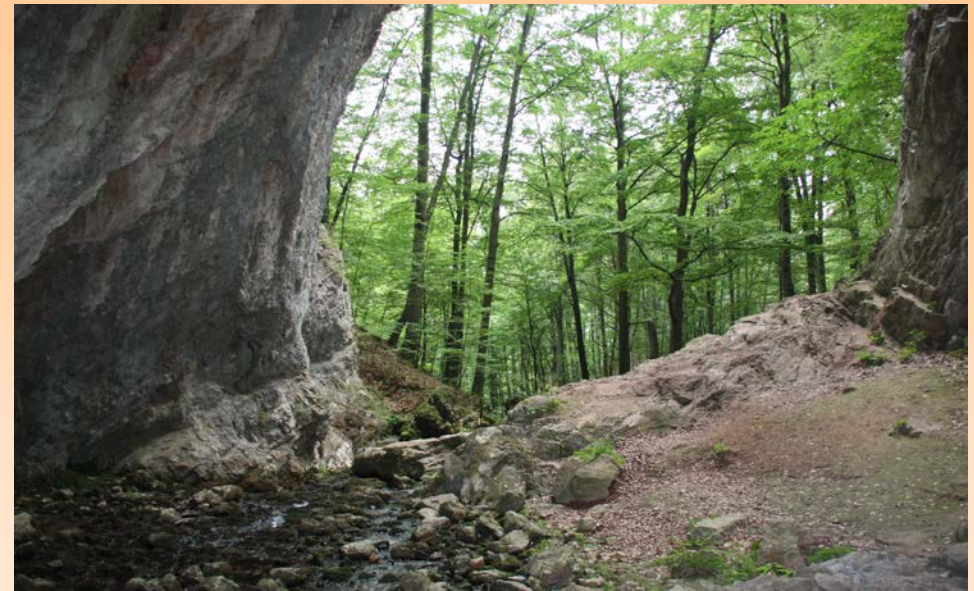
ECOSISTEMUL CAVERNICOL

- Până în prezent, pe teritoriul Parcului au fost identificate în jur de 400 peșteri și avene;
- Trei dintre aceste peșteri se constituie ca rezervații științifice, având o valoare excepțională din punct de vedere geologic, biospeologic, paleontologic, peisagistic: Șura Mare, Cioclovina Uscată, Peștera din Valea Stânii;
- Una dintre cele mai mari colonii de lilieci în hibernare (90.000 de indivizi), din România, se găsește în Peștera Șura Mare;
- Cea mai frumos concreționată peșteră din Munții Șureanu: Peștera din Valea Stânii;
- Cea mai lungă cascadă subterană (120 m) din Munții Șureanu se găsește în Peștera Șura Mare;
- Speleoteme record (stalagmită cu înălțimea de 7 m, monocristal cu înălțimea de 1.13 m) din M. Șureanu se găsesc în Peștera Tecuri și Cioclovina Uscată;
- În Cioclovina Uscată a fost descoperit unul dintre cele mai vechi cranii de om de Cro-Magnon;
- Peștera cu cel mai lung sifon cunoscut (210 m) din Munții Șureanu: Peștera lui Cocolbea.

Peștera Ponorici

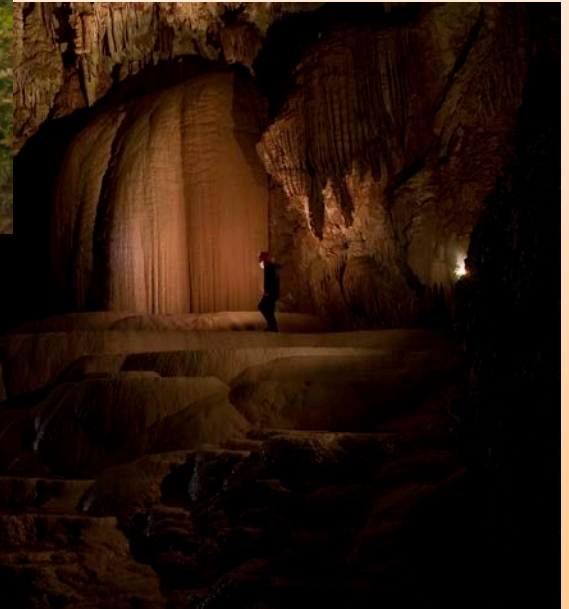

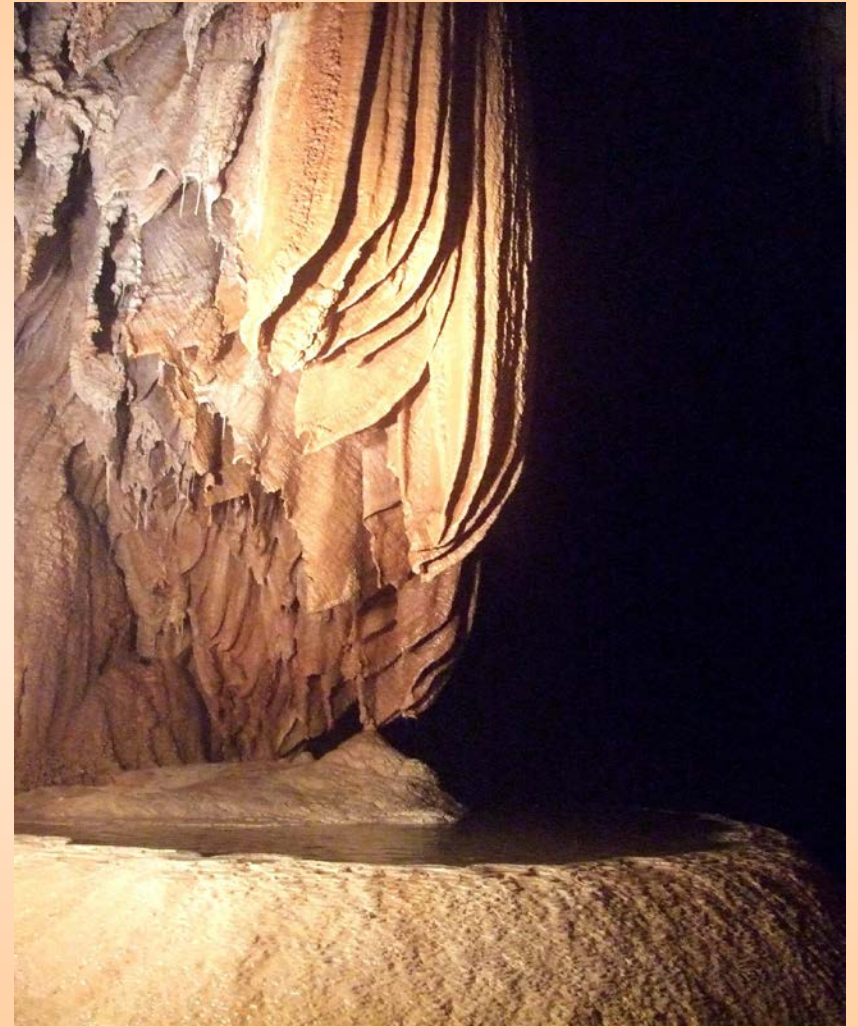

Peștera Cioclovina

Peștera Șura Mare

Colonie de lilieci in hibernare în Peștera Șura Mare

Zonarea Parcului Natural Grădiștea Muncelului-Cioclovina

Zona de protecție strictă (ZPS) cuprinde Peștera Șura Mare, Peștera din Valea Călianului, Peștera din Valea Stânii și Peștera Cioclovina Uscată;

Zona de protecție integrală (ZPI) încadrează siturile: Șura Mare-Cioclovina-Piatra Roșie, Cheile Crivadiei-Comărnicele-Perete, Complexul carstic Răchiștea – Tecuri, Dealul și Peștera Bolii, Costești - Cetățuia - Blidaru, Cetatea Fețele Albe, Sarmizegetusa Regia, Pășunea Jigoru – Vf. Muntelui, Codrii seculari Tâmpu, Codrii seculari Valea Mică, Codrii seculari Porumbelu – Râgla, Punctul fosilifer Ohaba Ponor - 8181,7 ha;

Zona de management durabil (ZMD) – este zona care asigură conexiunea între **ZPI** și **ZDD** - 29778 ha;

Zona de dezvoltare durabilă (ZDD) – este reprezentată de: intravilanul localităților de pe teritoriul parcului, lunca V. Grădiștei, Lunca Streiului, amenajarea hidrotehnică existentă de pe Valea Godeanu și Grădiște și infrastructura rutieră - 224, 3 ha.

Rețeaua ecologică NATURA 2000

Parcul se suprapune peste două situri Natura 2000: Situl de interes comunitar Grădiștea Muncelului-Cioclovina **ROSCI0087**, cu o suprafață de 39.818 ha declarat prin O.M. nr. 1964/2007 și Aria de protecție specială avifaunistică Grădiștea Muncelului-Cioclovina **ROSPA0045**, cu o suprafață de 38.060 ha, declarată prin H.G. nr. 1284/2007.

În cadrul **ROSCI0087** au fost identificate 15 habitate NATURA 2000, dintre care 5 sunt habitate prioritare de importanță comunitară, după cum urmează:

6110 *Pajiști rupicole calcifile sau bazifile din *Alyso - Sedion albi*;

6120 *Pajiști xerice și calcifile nisipuri;

6210 Pajiști xerofile seminaturale și facies cu tufișuri pe substrat calcaros (*Festuco – Brometalia*);

6230 *Pajiști de *Nardus* bogate în specii, pe substraturi silicatiche din zone montane (și submontane, în Europa continentală);

6410 Pajiști cu *Molinia* pe soluri carbonatice, turboase sau luto-argiloase (*Molinion caeruleae*);

6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin;

6520 Fânețe de munte;

8310 Peșteri în care accesul publicului este interzis;

9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*;

9130 Păduri de fag de tip *Asperulo - Fagetum*;

9150 Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero – Fagion* pe substrat calcaros;

9180 *Păduri de *Tilio - Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene;

91E0 *Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);

91V0 Păduri dacice de fag (*Symphyto – Fagion*);

9410 Păduri acidofile de molid (*Picea*) din etajul montan până în cel alpin (*Vaccinio – Piceetea*).

Totodată, în cadrul sitului sunt prezente:

6 specii de nevertebrate:

- *Eriogaster catax*;
- **Austropotamobius torrentium* – racul de ponoare;
- **Callimorpha quatripunctaria*;
- *Euphydrias aurinia*,
- *Gortyna borelii lunata*;
- *Lycaena dispar*.

2 specii de amfibieni:

- *Bombina variegata* – buhai de baltă cu burta galbenă;
- *Triturus vulgaris ampelensis* – triton comun transilvănean.

4 specii de pești:

- *Barbus meridionalis* – moioagă;
- *Cottus gobio* – zglăvoacă;
- *Eudontomyzon danfordi* – chișcar;
- *Sabanejewia aurata* – dunariță.

10 specii de mamifere:

- *Barbastella barbastellus* – liliac cârn;
- **Canis lupus* – lup;
- *Lutra lutra* – vidră;
- *Lynx lynx* – râs;
- *Miniopterus schreibersi* – liliac cu aripi lungi;
- *Myotis blythi* – liliac comun mic;
- *Myotis myotis* – liliac comun mare;
- *Rhinolophus ferrumequinum* – liliacul mare cu potcoavă;
- *Rhinolophus hipposideros* – liliacul mic cu potcoavă;
- **Ursus arctos* – urs brun.

2 specii de plante:

- *Campanula serrata* – clopoțel;
- *Dicranum viride*.

Cele mai importante habitate ale sitului **ROSPA0045** sunt pădurile întinse de fag și de amestec, în care există populații însemnate de păsări enumerate în Anexa I a Directivei Consiliului 79/409/CEE:

Aquila pomarina, Circaetus gallicus, Pernis apivorus, Bonasa bonasia, Crex crex, Bubo bubo, Aegolius funereus, Glaucidium passerinum, Strix uralensis, Caprimulgus europaeus, Picus canus, Dendrocopus leucotos, Dendrocopus medius, Dryocopus martius, Ficedula albicollis, Ficedula parva, Lanius collurio, Lullula arborea, Tetrao urogallus.

COMPONENTA ISTORICO-ARHEOLOGICĂ

Aici în această „vatră a zămislirii poporului român”(PNGMC) sunt localizate monumente de valoare internațională, incluse în patrimoniul **UNESCO**: “Inima civilizației dacice”- Sarmizegetusa Regia - cetatea de scaun a regilor daci, înconjurată de cetățile **Costești, Blidaru, Piatra Roșie și Bănița**.

Din perioada evului mediu menționăm **turnul Crivadiei** care avea rol de punct vamal și supraveghea vechiul drum care făcea legătura între Transilvania și Țara Românească.

Sarmizegetusa Regia

Comunități locale: Gospodăriile răspândite pe întreaga suprafață a **Parcului** sunt grupate în 5 comune: **Boșorod** (Alunu, Cioclovina, Luncani, Târsa, Prihodiște), **Orăștioara de Sus** (Costești, Costești Deal, Grădiștea de Munte), **Pui** (Federi, Fizești, Ohaba Ponor și Ponor), **Baru** (Petros) și **Bănița** (Bănița, Crivadia, Merișor).

■

Pășunatul oilor

Gospodării de pe suprafața parcului

Aspecte culturale și etnografice

- În zona PNGM-C se mai păstrează și în zilele noastre „**călușul**” sau „**călușerul**”, practicat numai la Crăciun, specific satelor aparținând comunelor Boșorod, Orăștioara de Sus, și Baru, este.
- **Nedeile** se desfășoară în sat sau pe vârful muntelui și reprezintă alte sărbători specifice acestui spațiu, legate, în majoritatea cazurilor, de hramul bisericii din fiecare sat, sau de Paști la Luncani Vale și Târsa, Sfântul Ilie, la Federi Dealul Murgoiului sau de Sfântul Petru la Porumbeii Mari. Cele mai cunoscute erau de pe munții Jigorul Mare, Vârful Porumbeii Mici, vârful Steaua, vârful Rotunda de la Poiana Omului, însoțite de jocuri și tradiționalul balmoș.
- Un alt moment cu profunde semnificații în viața comunităților îl reprezintă obiceiul „**măsuratul oilor**”, adevărate sărbători locale, la care participă și turiștii.
- **Folclorul muzical și coregrafic** e reprezentat de „învârtită”, „bătută” și „hora luncănească”.

Călușerii

Tradiții și obiceiuri ale localnicilor

Preparatul țuicii

Pățul, pătui sau pătuiag

Popilnicul sau hora luncănească

Turism și facilități de recreere

După constituirea administrației, s-au identificat următoarele tipuri de turism, existente sau posibile într-un viitor apropiat:

- Turism de tranzit - DN 66 Hațeg – Petroșani;
- Turism cultural - Sarmizegetusa Regia, Costești - Cetățuia, Blidaru, Piatra Roșie, Fețele Albe, Bănița, biserici, obiceiri, tradiții și altele asemenea;
- Turism pentru observarea vieții sălbatice;
- Turism speologic practicat cu precădere de membri ai cluburilor de speologie în peșterile vizitabile;
- Turism științific - de explorare: geologică și paleontologică, arheologică și altele asemenea.
- Agroturism foarte puțin dezvoltat în prezent, întrucât în zonă sunt numai câteva pensiuni;
- Ecoturism;
- Cicloturism;
- Schi de tură;
- Alpinism.

Turism pentru observarea vieții sălbatice, recreere, cultural

Bănița

Valea Streiului

Valea Streiului

PERSPECTIVE

Turism și comunități locale

- Încurajarea dezvoltării turismului ecologic, durabil, care să încorporeze valorile naturale, culturale și tradiționale;
- Susținerea comunităților locale în dezvoltarea agroturismului în zonă (pensiuni, locuri de agrement, facilități turistice etc.);
- Valorificarea obiceiurilor, meșteșugurilor, activităților și a produselor tradiționale;
- Promovarea valorilor culturale și a serviciilor oferite prin introducerea de informații referitoare la comunități, în materialele promoționale ale **Parcului**;
- Încurajarea comunităților locale în dezvoltarea unor activități economice care să urmărească dezvoltarea durabilă a zonei;
- Dezvoltarea relațiilor de colaborare cu comunitățile locale prin întâlniri și participarea administrației parcului la evenimente importante din viața acestora;
- Implicarea administrației în rezolvarea modalității de acordare a compensațiilor către proprietarii de terenuri din zonele de protecție integrală;

Educație și conștientizare

- Conștientizarea și educarea publicului în înțelegerea importanței protecției peisajului terestru și obținerea sprijinului acestora în vederea realizării obiectivelor parcului;
- Elaborarea de programe educative și comunicarea de mesaje specifice legate de importanța conservării peisajului, de necesitatea utilizării durabile a resurselor naturale și de imperativul de a găsi echilibrul dintre activitățile umane și natura în totalitatea ei.